

Rabobank

Column Hans Stegeman: Niet in de afgrond gestort, maar er wel in gekeken

De laatste maanden hebben ons positief verrast. Na de verschrikkelijk slechte macro-economische cijfers van het laatste kwartaal van 2008 en het eerste kwartaal van 2009 vielen de cijfers van het tweede kwartaal in 2009 mee: in sommige landen groeide de omvang van de economie al weer. Ook de vertrouwensindicatoren laten een opgaande lijn zien. Het lijkt er in ieder geval op dat de wereldeconomie, mede door effectief overheidsingrijpen, niet in de afgrond is gestort. Dat is goed nieuws.

Maar er is ook nog genoeg slecht nieuws. We zijn namelijk nog niet uit het dal. Het optimisme is vaak vooral gestoeld op cijfers die niet meer zo dramatisch zijn als hiervoor, maar dit jaar krimpt de economische activiteit in veel landen behoorlijk. Als het herstel toch tegenvalt, is het niet ondenkbaar dat we in een 'dubbeldip'-scenario belanden, waardoor het herstel nog verder wordt vertraagd.

En de kans dat het herstel niet zo voorspoedig verloopt, is groot. Weliswaar heeft het overheidsingrijpen op korte termijn goed uitgepakt voor de economie en eraan bijgedragen dat we alleen in de afgrond hebben gekeken maar niet naar de bodem zijn gestort. In veel landen zijn we echter wel degelijk keihard op een bodem gestuit: die van de schatkist. Het stimuleren van de economie en het steunen van de financiële sector hebben veel geld gekost. Daarbij zorgt de zeer zware recessie ervoor dat er aanzienlijk minder inkomsten zijn voor veel overheden. Overheden kunnen de economie niet jarenlang blijven stimuleren. Uiteindelijk moet de motor achter de groei toch de productie van het bedrijfsleven en de internationale handel zijn. En niet overheden die geld uitgeven dat door toekomstige generaties weer moet worden terugbetaald.

Vorig jaar rond deze tijd was het kabinet nog vol optimisme in de aanloop naar Prinsjesdag. De Nederlandse economie stond er goed voor, had nauwelijks last van de kredietcrisis en de overheidsbegroting vertoonde een bescheiden overschot.

In een jaar tijd kan veel veranderen. Dit jaar geen leuke dingen voor de mens. De koopkracht daalt volgend jaar en de geesten worden rijp gemaakt voor een omvangrijke bezuinigingsoperatie in de komende jaren. Terecht, met een begrotingstekort van meer dan 6% volgend jaar in plaats van een overschot. Verstandig, maar deels vermijdbaar beleid. Een belangrijke te leren les is wel dat de overheid in voorspoedige tijden ambitieuzer moet zijn ten aanzien van de overheidsbegroting. Die behoort dan een stevig overschot te vertonen, want in tijden van groeivertraging blijkt keer op keer dat de Nederlandse overheidsfinanciën zeer conjunctuurgevoelig zijn. Om deze problemen in de toekomst te voorkomen, moeten de begrotingsregels voor de komende kabinetsperiode verder worden aangescherpt. Ook moet een nieuw kabinet terugkeren naar aanmerkelijk behoedzamer uitgangspunten ten aanzien van belangrijke grootheden als groei en energieprijzen. Al te gemakkelijk rekent een kabinet zich rijk en schuift het de problemen daarmee door naar volgende kabinetten.

september 2009